

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Historiarvm Indicarvm Liber Tertivsdecimvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

HISTORIARVM

INDICARVM

LIBER TERTIVS DE-

CIMVS.

Ranquilla tum Lusitano res erat
 Indica, finitimis tyrānis dynastis-
 que partim vi ac metu subactis;
 partim etiam æquo fœdere in ami-
 citiam ac societatem adscitis; cum
 repente periculosum & graue bel-
 lum, vnde minimè putabatur exortum est. Eius
 belli concitator ac princeps fuit Sofar, qui post
 excedum ab vrbe Dio Solimani discessum, pacem-
 que redditam Lusitanis, nunquam animum remi-
 serat à colligendis per otium viribus, quibus, vbi
 maturū esset, ad eorum perniciē vteretur. Sex an-
 nis annorū spatium liberū in oēs apparatus ha-
 uerat, quo tempore ita se se in Mamudij adulta iā
 tate Regis gratiam insinuarat, vt omnium arca-
 norū non particeps esset modò, sed p̄ne modera-
 tor & arbiter, ac simul animū adolescentis, & suo
 ipsum dolore, & muliebribus iam sat incēsum faci-
 ens, ad vlciscēdos auunculi Badurij manes, delen-
 dūque ex India Lusitanū omne nomen, miris arti-
 bus incitabat. In eam rē, præter veteres copias, no-
 uos quotidie varijs è nationibus milites, ducesq̄
 belli peritos, ingentibus præmijs euocabat Rex.
 In disciplinam tyrones & collectitij tradeban-
 tur: fabrum, artificum, ac munitorum multitudo
 quā maxima cogebatur, ac præter cæteros, archi-
 lecti etiam & machinatores egregij quinque à By-
 zantio vrbe conducti, menstruo in singulos tre-

centorum aureorum pacto stipendio, armis
ac tormentorum omnis generis officina
neis perample instituta. sollicitati occul-
tibus Indi Reges ac principes ad punien-
rias, & recuperandam maris possessionem
latrones pauculi, specie mercaturæ subre-
liena magis ignavia, quam sua virtute
Sibi esse certum ac fixum, primo quoque
Dientem arcem inuadere. si vnâ cuncti
libertatemq; ac dignitatem, qua nihil
at esse, tandem aliquando respiciant, tam
profectò manû, tot sparsam præsidijs, ab
stica toto pane terrarum orbe disclusa
demû inter ipsos auxilij cõmunione sub-
lo negotio prorsus obrui & extingui po-
cuiusmodi fere mādatis dimissi quoquo-
ti. Et omnia hæc interim clandestinis ag-
filijs, alto silentio tegebantur. Vniuer-
tioni, tantisque delectibus, probabili fac-
to prætebatur imminens in singulos
tatio Rege bellum, quicum propter
quotidianæ discordiarum causæ non des-
far, simulandi æquè ac dissimulandi mag-
vel maximè cum Lusitanis, honore verò
ficijs, humanitate certare. Neque verò
ratoris fucum astutiamque incirè Man-
tari: quippe, tum suo præ ingenio tecum
dus, tum domesticis disciplinis ad om-
atque fallacias eruditus: adeoque se per-
tempus in Lusitanos bene animatum ob-
noxios etiam perfugasque, si qui ex eor-
ne in suos transissent fines, magna cum
tæ significatione ijsdem ad supplicium
ret. Porro, artificium hoc dupliciter præ-

ianis: quod cum suas ipsi cogitationes vario
 prentu celarent; tum Lusitanos (vt est omnis in-
 cura securitas) ad cuncta quæ nosse cuperent de
 tribus ipsorum opibusque, de numero militum
 nauium, deque omni statu prouincie palam &
 de ambagibus promenda perlicerent. Erant au-
 tem, siue superiorum temporum vitio, siue inani
 lucia diuturnæ pacis, tum eiusmodi res, quæ vel
 licetum hostem & otij cupidum, pæne explorata
 etoria spe irritare facile possent. Disciplinæ bel-
 licæ studium, ad mercimonia quæ stusque conuer-
 tum, regius fiscus, vario sumptu & fraude multo-
 tum exhaustus, classis in naualibus, interna ver-
 tum labe ac situ corrupta. nauæ remigesq; ne-
 cessis custodijs infrequentes: milites, è statuiis at-
 que præsidijs, causati sibi stipendia nõ pernumera-
 pleriq; diffugerant, atque arma flagitiose vendi-
 rant, in ipsa Diensi arce, quæ maximè omnium e-
 st, propter loci naturam, subitis ac varijs belli ca-
 us opportuna, è defensoribus nongentis, quos
 Garzias pace constituta reliquerat, ad ducen-
 circiter & quinquaginta redierat summa. atq;
 ipsos, Ioannes Mascarenias præfectus, priuata
 regis munificentia & comitate, quàm auctorita-
 imperij, vel sacramenti religione retinebat. ibi
 m adseruabatur pulueris tormentarij, si acrior
 taret necessitas, quod vix vnum in mensem esset
 is, ac, ne frumenti quidem, vel oryza, & reliqui
 mmeatus, ex anteconuecto atq; seposito copia
 petebat. Hæc, Sofar, in primis, & alia id genus,
 Lusitanis, qui in Cambaia negociabantur, se-
 ratim ac sæpius, pro familiari consuetudine
 cunctando, probè cognorat. Inde Regum ex-
 orum, præsertim qui mare accolunt, pertentari
 ani-

animos denuò placuit. missi rursus legati
ditis, Reges alij pecunia & milite iuvene
dium: alij, quominus eandem coirent locum
intestino ac propius vrente bello distem
apud quosdam etiam, rei euentum exspe
composita nuper cum Lusitano pax & amicitia
luit. At Cambaianus, posteaquã sat sibi con
riumq; paratũ ad oēs conatus animaduerti
di belli hanc maximẽ rationẽ instituit. So
ingētibus inflatũ promissis, summã rerum
cum potestate præfecit. Rumeçani Sofari
rei tormentariã procurationem attribuit
ad obsidionem arcis delectã, cuius initium
supra demonstrauimus, in ijs locis est à Ma
prilis: vt ipsum anni tempus, præclusã ma
ne, Lusitanos maritimis, quã vna supererant
lij prohiberet. Rebus ita constitutis, ad
suspicionem quoad fieri posset auertentem
morem insuper è composito dissipant; vt
Sofari pro amicitia donatam ab Rege
possessionẽ breui Sofarẽ esse venturũ: nec
gno comitatu; reuocandã veteris frequen
sã, quã res eò propius ad veri similitudinẽ
debat, quod & plenus certaminũ & com
rum esset is dominatus, vt non multũ ex
tione Rex damni facere videretur; & hanc
fari oppida nobilia duo, Surratum, & hanc
paulo ante concesserat, ea fama vulgata
rato, vbi tum agebat, litteras ad Mascaren
in quibus erat scriptũ: Ad cætera loca, quã
dij Regis benignitate obtineret, non sibi
urbem accessisse, id munus eò sibi accidisse
dius, quò maiorem inde facultatem sibi
rus, optata Mascarenã tanti viri com

...fruedi, simul sibi esse in animo, urbē superiori-
 ...belli cladibus magna ex parte dirutam & euer-
 ...in instaurare, & in pristinam, si fieri possit, cele-
 ...ritatem reducere; tumultus ac rapinas arcere; ad-
 ...nis ac mercatoribus, quò libentius affluant, pa-
 ...m, annonam, fidem omni ratione præstare: ne-
 ...id sua tantum, sed etiam ipsius Regis Lusita-
 ...causa hæc quoniam in tanta hominum perfu-
 ...ramque seditionis incolarum ingenijs fieri si-
 ...magno apparatu copiisque non possint; petere
 ...orare, si armatus, & cinctus amicorum fre-
 ...entia, Diu aduenerit; ne quid idcirco aduer-
 ...Lusitanam rem aut amplitudinem ab se, vel à
 ...Mamudio cogitatum interpretetur, id adeò reap-
 ...daturum operam, uti æqui pariter & iniqui o-
 ...nes intelligant. Si fallat; diras omnes in se, caput
 ...suum, fortunas, ac liberos, imprecatur. Hæc
 ...er summam impudentiam à Sofare in præsens
 ...mpus de more conficta. Mascarenias haud ita
 ...ndè in eius arcis præfectura successerat Emma-
 ...eli Sofæ (alteri ab eo qui à Badurianis est cæsus)
 ...ognomento Sepuluedæ, arq; is initio præfecturæ,
 ...in Cambaiz finibus multa misceri ac parari cõ-
 ...Patanium Regē audisset; haud sanè commotus
 ...quippe nec sine causa, Mamudio, rebus iã à Mo-
 ...ore accisis, æmuli atque opulenti Regis insidias
 ...mni conatu præcauendas putabat; & quò minus
 ...er Lusitanum, constituta iam pace, Cambæi la-
 ...fferent, vel sibi obnoxii ducerent; sat magna ip-
 ...rum mercede recentibus euentis edoctos arbi-
 ...abatur. Hæc fermè principio Mascareniam soli-
 ...tudine liberabant. Ast ubi, tempore procedete,
 ...ranus nihil mouebat; ac nihilominus Cambaia
 ...in armis; & militari cõcursatione, machinarũ

opificio, carrisq; ac iumentis omnia perire
 enim uero tum suspicari Mascarenias cepit
 se fraudem, atq; ad Lusitanæ arcis excidium
 sta spectare. suspicione auxere comearum
 menta, in pagos Dio propinquos paulatim
 hi cepta. Postremò dubitationem exemere
 Sofaris ipsius litteræ, tanta præsertim ad
 blanditijsq; conspersæ; nec non magna cal
 arumq; turba cū plaustris & impediment
 bem ingressa; itemq; sub signis cohortes
 rum aliquot subsequit. Annus tum nume
 seculi huiusce 46. & exacto iam autumno
 mensis erat in exitu. Mascarenias, quam
 ci ac subita percussus re, tamen extemplo
 animum; seque in omnes firmandæ arcis,
 di præsidij partes intendit. Prima fuit prop
 præpotentis Dei cura. celestem opem
 implorauit ipse; & aliorum precibus infu
 ci. Tum per expedita nauigia Castrum In
 torem, itemq; Bazaini & Ciauli præfec
 ronymum Menesum, & Antonium Sofian
 stium apparatus & conatibus edoceri
 quamprimum ferantur, vltimum hand
 suisq; imminere discrimen. In eadem
 nauibus instritorum amandat imbellè
 ceptis aliquot vsus quotidiani mancip
 cis insuper matronis, quæ sexus oblitæ,
 rent viros, societatem periculi, & diu
 dionis incommoda minimè recusabant.
 præterea negotiatores, quibus erat archie
 ensibus amicitia, hortatur tum publicæ
 priuati compendij causa, uti coemptam
 & oryzæ vim, carnes piscesq; sale durato
 lia id genus alimenta militibus deinde

celeriter in arcis apothecas importent. id, uti po-
 tuit in tanta temporis angustia, & Diensium iniqui-
 tate, sedulo factum. Simul, recta & tabernæ in ve-
 stibulo arcis euerse, tigna, tabulæ, ferramenta, ma-
 nauium introlati. Inter hæc, Mascarenias pari-
 simulatione, & iisdem quibus peti se videt ar-
 tibus, ad Sofaris epistolam ita rescribit: Quod So-
 far, præter cetera in eum à Mamudio collata orna-
 menta, honoresque, nuper etiam Diensi toparchia
 decoratus auctusque sit; neque mirari se, qui præ-
 clara eius in Regem regnumque Cambaiz merita
 dudum norit, & magnam cepisse animo volupta-
 tem, non ipsius modo Sofaris, verum etiam repu-
 blicæ causæ; quod honorum omnium interfit, forti-
 bus & industrijs viris laborum præmia pro digni-
 tate persolui. Quod ad ipsius aduentum in urbem
 attineat, nequaquam se illi concedere, uti maio-
 rem fructum, è mutuo conspectu & familiari con-
 suetudine percepturus sit. De copiarum numero,
 quas ad urbem varijs de causis cogatur adducere;
 neque pudoris, neque arbitrij sui esse, definire quic-
 quam: tantum admonere pro amicitia, videat etiã
 etiam, ne quid in tanta hominum colluuiæ, & Lusitani præsidij vicinitate turbetur. Hisce litteris ac-
 ceptis, magnopere letari Sofar, tam bellè testæ sua
 consilia, ta læta initia dare sese, neque diutius mo-
 randum ratus; instante iam hyeme, Diem alias idẽ
 adem aliasque submittit manus. interdum milites
 ac lix cum sarcinis, noctu maiora tormenta cum
 reliquo instrumẽto oppugnationis intrabant. Po-
 tremo Sofar ipse ad XIV. Kalend. Maias cum Ru-
 mecane filio urbem inuehitur. millia quinque
 turcarum ducebat. ij erant exercitus nerui, seque-
 batur longè maior è varijs gentibus multitudo.

Nouus dominus, vetus inquilinus, ingenti equum
 tione & plausu ciuitatis exceptus, diuersa murum
 giam, inde per causam Mascarenia salutandae, re diser
 culatores in arcem mittit, à Mascarenia vniuersa
 ad eum, honoris & officij causa destinatur. modo
 Pheus Limenarcha, notæ prudentiæ vir. Humanit
 far aduenientem primò comiter accipit: mox t
 rijs de rebus instituto sermone, deliberat cogite
 ait, sibi, ad rixas vitandas, muro urbem ab audia
 uidere; valde optare se, ne Lusitani, vt olim nullis
 salutare impediunt opus. dein eorundem in gradu
 institit queri, quod penè precario in eas referre
 admissi; totum sibi vindicent mare; & cum testat
 populos ac dynastas, tum verò ipsum quos Chris
 baia Regem iniussu nauigare prohibeant. Theo
 peregrinos & aduenas veteribus incolis in & con
 se: tantam indignitatem ferri non posse d
 gerere
 hæc Phæum renuntiare suis, ac simul rep
 tenz: d
 bet quemque apud se, quàm pauci, quàm p
 tepent
 domo, quàm à rebus omnibus imparati, qu
 bus tel
 commo anni tempore, tot tamque inf
 Per hu
 tionibus ad prædam obiecti sint, ad ea si
 carenia
 ter animum aduerterint; profectò fore, c
 ciem er
 cum iactura, paci atque otio consulant. mat. ho
 in tanta rerum iniquitate deprehensi, val
 animos
 opes atque arma vtrò la cessant. Cum his
 nis, der
 datis Phæus in arcem regreditur. Mascare
 neque
 consilium refert, ac tametsi liquidò cum
 tas poss
 paruit, à Sofare non certamè iuris queri, bis te
 gè abea
 tamen, ne furendi materiam hosti armato
 veria p
 ille viderentur; de cæteris rebus placuit re
 tuque o
 ri, nihil ipsorum iuris aut potestatis esse. quo nu
 gè distare Prætorem Indiæ Castrum. si ad
 quo nu
 gati mittantur, sperare pro eius iustitia, p
 o maxi

lesti subnixos ope; & quæ pati in ijs angustis
 sit humanum corpus, omnia pertulisse, & seruat
 fracti metu aduentantis ab Goz subsidij, Turciter
 riter & Guzarates, atque adeo Sofar idem timore p
 lictis per summam trepidationem impedim
 abscesserint. Inde, prædicatione omnium mas,
 ma, nomini Lusitano ingens additum decur pro co
 disparis exitus, in simili causa, nunc quoque Christi
 cipiendum animis gaudium. nam & aduentu
 tores foederum, contemptores diuini arq
 mani iuris, teterrima dæmonum mancipi
 insontibus & circumuentis, & quod caput
 etæ fidei defensoribus, haud dubie superos
 esse gesturos: & accita iam ab Goz, Bazaino
 lo, & alijs oppidis fidelissima suorum auxil
 pediem affutura. Neque verò, quod ad tim
 vel maximè proponatur, extimescendam
 mem. Lusitanæ pietati, virtuti, nauigan
 tia, non regionum interualla, non ventos
 tempestates, quominus vltima experiantur
 re. Tantùm interea se ipsi viros præbeant
 natu enitantur ad laudem; neu comitant
 Christiana fiducia, vel duritie militari, S
 nis aut alijs inferiores vlla ex parte fuisse
 tur. Eiusmodi vocibus publicè priuatim
 mato ad omnem patientiam milite; Mal
 pro tenuitate præsidij, stationes vigilias
 ponit. Septem, instauratæ paulo ante ar
 propugnacula: in ijs cotidem duces cum
 fere militibus collocat. Marinum castella
 nando Caruallio committit. huic defensio
 ginta attribuit. Cambaicam orâ Iacobus
 duobus catûribus tueri iussus, & hoste, qui
 ceret, maritimis com meatibus intercludit

quam manum sibi Mascarenias ad subita belli re-
 feruat. Duces ad sua quisque digressi loca, se se ala-
 criter ad opus accingere: centonibus ac molli to-
 mēto protegere muros: aggerere cespitē: facta gle-
 bis dolia inter pinnas locare: arma, contos, machi-
 nas, & quicquid ad repellendum hostem opus est,
 pro copia præsenti raptim expedire: ad nominis
 Christiani gloriam retinendam; subeunda pericu-
 las famem, sitim, vigiliāsque, & vltima perferenda;
 mutuis adhortationib⁹ incitari. Inter hæc, Sofar,
 omnibus iam rebus in proximo comparatis, qua-
 parte ex oppido est aditus, aggerem vineasq; ad ar-
 cē agere instituit. apertā quippe oppugnationē, &
 repentinū ad mœnia successum impediēbat, præ-
 ter defensorum virtutem, ipsa quoq; altitudo & la-
 titudo fossæ; quam post Sylueriæ discessum, Em-
 manuel Sosa duplo quàm antea capaciorem effece-
 rat. Sofaris autem, muniendi ratio fuit eiusmodi.
 Ab vtroque insulæ margine vallum arci ad teli ia-
 ctum obiecit. in eo vallo turres locis editioribus
 excitantur è soluto lapide, frontibus duntaxat ad
 arcem exequatis. ab tergo baiuli atq; operarij ter-
 ram adaggerant. in summo, prætentis gossipij sar-
 cinis, muralia tormenta; in medio atq; imo, reli-
 ctis ex arte fenestellis, minores fistulæ collocantur.
 Hæc omnia paucis diebus admirabili celeritate
 perfecta. noctu fere muniēbant, quò minus ad cer-
 tos Lusitanorum iētus paterent. inter diu, sicut ab
 opere cessabatur; ita ab arce diuerberanda, & fati-
 gando præsidio nulla dabatur quies. A vallo dein
 multiplex murus captus duci, flexuosis Indico
 more mæandris: quò & oppidani tutius ad arcem
 abirent, aggeremq; protruderent; & præsi-
 diarij, si arce erupisset, nò modò ad trāsuer-
 sas ex occulto
 iacu-

iaculationes præberent corpora; sed etiam
 tis anfractibus & errore viarum implicari
 rentur. Dum hæc fiunt, Sofar optimum
 ex alia parte marinum adoriri castellū: vnde
 to, & portum haberet in potestate, & arcem
 tere tormentis impeteret. Eius rei causa
 tem onerariam in recessu intimo procul a
 um telis, ad castelli fastigium adquadantibus
 ribus tabulatis attolli iubet; multoque
 ac pice diligenter oblini: quam deinde, ac
 lum admotam æstu secundo, succendant, et
 igne, in scaphas desiliant armatis, auctores
 tu inter fumum & clamorem, scalis alicubi
 muros obtineant. Hæc res, priore bello
 tata, eundem rursus habuit exitum, quippe
 ta paulatim in sublimem crescentia
 turribus Lusitani, rem ad Mascareniam
 Ex templo negotium datur Iacobo Lacteo
 tiua iam aliquot nauigia ad arcem trans
 quamprimum occupet parato ad incend
 mati nec opinatos ignes inferre. Noctu
 cum fistulatoribus haud plus viginti,
 tectis sub manus vola funiculis, lenissim
 morum pulsu, non latuit Sofarem ipsum
 hora circumeuntem excubias, ille confes
 ma littusque dat signum, tollitur clamor
 parte concurritur. Lacteus, ad similem ca
 paratis iam ante suorum animis, rectam
 rectasque proras in periculum tenet, nec
 liciter quam antea Goueanus, circumfere
 ferreis globis atque sagittis, ad oneraria
 trat, vt in nullo tali metu, minime custod
 facta iam videbatur esse res, cum in ipso
 terdum) articulo, ingens præter omnem

tionem difficultas oboritur. hostilis pyra, quàm
 vel è longinquo concepturam ignes crediderant
 Lusitani, aduersum coniectas è proximo tædas ar-
 dentesque ollas, repente contumax & inuicta per-
 stare: iteratis vndique iaculis nihilo magis lædi:
 iaculantium oculos animosque ipsa rei nouitate
 confundere. Tum Lusitani, ancipiti vrgente malo,
 quod & in mora exitium, & in irritò incepto de-
 formitas foret; consilium à cupiditate gloriæ mu-
 tuantur audax ac pænè temerarium. incisis momè
 anchoralibus, nauem ipsam remulco ad castel-
 lum vsque per media tela perducunt. ibi demum
 facibus per otium ingestis, in hostium conspectu,
 elucentibus latè flammis absorpta. Id euentum,
 quicquid eximiam in suos Dei benignitatem, & pristi-
 na miracula retulit, nullo, ne tum quidem, è Lusita-
 nis initu redituque inter tantam missilium pro-
 cellam desiderato, vno tantùm leuiter saucio; ita
 sofarem, primò indignantem, dein stupore defi-
 nitum, ab consilio maritimæ oppugnationis auer-
 tit. eò acrius ab terra munitiones vrgeri cæptæ. &
 abundabat multitudo, vt si quid tormentis ab Lu-
 sitano dirutum esset, Mamudiani extemplò resce-
 rent; & mortuorum loco (plurimi autem quam-
 quàm per tenebras fixi cadebant) fultuario coactos
 alios aliosque submitterent. inclusis contra, ne-
 que ad erumpendum copiæ, neque ad perpetuos
 & temerarios ictus iacula suppetebant. Per hunc
 modum, vertente mensè, ad arcis pænè fossam ag-
 ger vineæque perductæ. huic rursus aggeri lapi-
 dum præstruunt murum tredecim pedum latitu-
 dine: & in eo noua castella, crebrasque stationes,
 & varia tormenta constituunt. Hanc fermè cir-
 cuvallandæ quacunque licuit, arcis formam se-
 quitur

quutus est Sofar. Interea Castris Pratori, ac
 sem, vt dictum est, reparandam fat per se in
 acres addiderant stimulos, Mascarenis
 litteræ. Confestim, è duobus filijs Fernandus
 tu minorem, egregie indolis adolescentem
 nauigijs compluribus, & vario cõmeatu,
 sulphurei pulueris, & nobilium manu, Diu
 celerrimè iubet præcedere. Hosce, dubio
 cõtos calo, atrox in medio cursu tempestas
 disiecit. pars Bazainum & vicina littora
 Fernandus cum octo caturibus instando
 gando peruicit, vti Diensem tēneret arcem
 que, & inspectantibus Mamudianis, militum
 commeatus, & omnebellicum instrumentum
 poneret. Ingenti Lusitanorum gaudio id
 um acceptum: ac minimè dubia spes victorie
 sequuta, initur bellatorum numerus: ad
 gentos & quinquaginta peruenit. Supple
 auctæque custodia, & Fernando infirmis
 mnum propugnaculum Diui Ioannis (ho
 que propugnaculo fermè ab celestibus
 indiderant nomen) cum fortissimis iunioribus
 datū. Per eosdem fere dies, Mamudius, ad
 opera militesque animandos, cum nouo
 tu Diu aduenit, id suspicatus è con
 plausuque Mascarenias, Fernandum Ca
 è marino castello rem per exploratores
 gnoscere. Transmissi multa iam nocte
 riti & spectatæ fortitudinis viri sex, ad
 hostium stationem adrepunt; & è custo
 manus iniiciunt, ad cuius vociferationem
 cursu facto, Lusitani duo tresve inter
 occisi, reliqui, tenaciter apprehensum
 prævalentes ipsi viribus, ad suos illic

re. Ex eo, de Regis aduentu cognitum est, item
 de consilijs hostium nonnulla comperta. qui-
 bus rebus adeo non exterriti sunt Lusitani, vt etiã
 crebras, crebro igne, bombisq̃ue, & tubarum
 signa effusa cuiusdam gratulationis edide-
 runt. Inde cum admiratio cepisset hostes, ausi è
 proximis vigilijs percontari quidam (è diurno
 commercio haud ignari lingua Lusitanã) quenam
 et causa tanta ac tam repentina lætitiæ. Respon-
 dit ex arce esse: efferri gaudio Lusitanos, quod Ma-
 mudium ipsum in castris versari didicerint. qui p-
 hac tenus cum fugitiuis & desertoribus, mi-
 ex omni collusione, turpiter dimicatum, dein
 os, cum Rege regniq̃ue proceribus multo ho-
 stilius fore certamen, eo responso irritati vigi-
 inuicem probra Lusitanis ingerere, seruitium
 faris, æternas compedes, acerbã supplicia mi-
 dari. Verborum iaculationem ferrea vtrinque
 iura missilia. Per continuos dein dies, inspe-
 rante atque adhortante Mamudio, arcis moenia
 riebantur. Sub testudine basiliscos (noxiorum
 erunq̃ue nominibus animantium hodie balli-
 appellare mos est) & alia id genus tormenta
 mudiani promouerant, ijs Thomazum, & Iaco-
 um propugnacula, & quantum inter vtrumque
 muri, cum ruinae minis, ac terribili fragore fe-
 rant. Minora verò tormenta, in ipsas potissimũ
 castellas ac pinnas obuertent ita scienter, vt
 de presenti exitio se vix quisquam propugnato-
 ostenderet. Inter ceteros nobili viro iacobo
 (a quo multa de his rebus accepimus) in-
 tem collineanti globulus in fomitem fissura
 us; fracto impetu, oculum ipsum quo colli-
 erat, excussit. Puluis autem, eo erat artificio ac

Pp

subtri-

subtilitate perfectus, ut è flammis emicant, præ
 les pilæ, dolia cespite plena transigerent, modicum
 rium etiam idoneo statuerant loco (de re traie
 mus aderat libranti magister) inde immissa sofa
 tu globi triginta paucis diebus in arce, modum
 si, maiore tamen inclusorum trepidatione, nec eli
 damno: quod tum è genere sonitus, tum ad fi
 nitudine impendentis è sublimi pestis, appe
 ris, plerique spatium ad præcauendum, becti,
 tecta fermè perforabantur, & dissiliens, steria
 dum fragmentis nihil erat in proximo tuter. A
 gister dein fortuito ex arce telo perimortun
 cessit huic artifex, nequaquam usu vellem ali
 huius culpa recidentibus in castra glorie, ne c
 Mamudianis obruti: neque ultra exercere, gsidie
 nam placuit: ita is terror amotus. Ceteris qu
 lijs partibus hæud intermissa verberationibus p
 tum prociderat muri, & propugnaculis, m alet
 maz, solutis compagibus, metuendo hinc, hinc q
 rat. Aduersus id malum interior murus, quo max
 ne pedum viginti maturè perducitur, et abra
 ædificia materiam & laxa varix magnitudinis, pofite
 buere. A præfecto ipso cum nobilissimis, m castr
 admotæ operi manus, horum industria, m v
 deinceps acriter subsequenti: magnos, licet, v
 continuata structura, intra septimum, quatus
 rus absolvitur. Sub hæc Mamudius, quo in
 quam putarat obsidionem, & sine vlla, rior, ve
 tione obstinatos certens Lusitanos, & m telis
 tatu Iusarcanem ducem impigram, & le, m de r
 potè laudis, cum Abasina legione in ca, mibus
 quit, ipse, procerum hortatu Madabam, m moles
 quam venerat die regreditur: verbo, m a. In
 endos commeatus nouumque subsidium, m fieri

s emicant, præter moræ tædium, metu quoque perustus,
 sfigerent, modè cognatorum numero quidam hostili glan-
 loco (& terra eadus, ad ipsius pedes exanimis corruisset.
 de immitte sofar, incensus dolore & rabie, quod nullâ ad-
 in arcem admodum insignem operam præsentem nauasset Regi,
 pidantem cellam aliam struem è saxo terraque, interstra-
 tus, tum ad firmitatem ramis ac frondibus (vnde Ramo
 pellata appellata est) erigebat, vt libero in arcem pro-
 undum lectu, Lusitani præsidij discursum ad bellica mi-
 lilitia, destinatis è superiore loco iustibus impe-
 timo tueret. Aduersus eam perniciem, Mascarenias, op-
 o peritortunitatem captans iaculandi, tormenta identi
 su vellit in alio atq; alio transferebat, turrim dein è re-
 tra glorie crescentis machinæ raptim excitauit, in eo
 exercitio præsidio positus Antonius Passanius cum fistulato
 s. Cæterus quadraginta; quod ipse quamquam arcis in-
 beratus, priuato sumptu propter diuitias ac splendore
 maculatus aiebat, ij summa contentione opus impedire
 do hanc, id quò commodius facerent, nocturnis horis
 r muris, quo maxime tempore muniebat hostis) ferrea cæ-
 ctus, crebra per magna, crebraq; faces ad idonea loca
 magnæ, quæ, fuso longè lateo ne lumine, cum si-
 illi castorum, genus operum, multitudinem ho-
 num veluti diurna luce nudarent; magnus vi-
 lices, villum præsertim operarum interitus cõ-
 quitas. Sed ea erat aggressis turbæ copia, is ab
 go instantium atque vigentium præfectorum
 tor, vt plagis coacti miserè sese volitatibus pa-
 telis obijcerent; ac peremptorum loca noui
 inde recentessq; supplerent. ita, nequicquã co-
 mibus prohibere Lusitanis, ad summum perdu-
 moles, & omni bellico apparatu confestim in-
 ta. Inde, cum arcis interiora in dies magis in-
 aherent, Mascarenias ante sacram ædem edito
 loco

loco tumulum extollit: collarisque co
 & ingenti præcipue basilisco, Ramoſam
 tefecit, vt magna cum ſuperſtantium
 ſterneret. neque ſtratam ruruſum exage
 Mamudiani. Conatus dein omnis ad ſoll
 das, & opera mœnibus ipſis iniungenda
 titur. iam ad marginem vſque perduxer
 as. acceſſere validis ex aſſeribus muſculis
 riſſimo corio tecti, ſub quibus opere
 lo commenceant. Ex ijs muſculis tabula
 ita prominebant, vt per eas deuoluta
 to laxa, truncique arborum, & gleba
 foſſam impetu ipſo ferrentur. Inter hæc
 ani per tenebras clara voce maledicere
 quod more ſeſminarum intra ſeptem
 non haſta gladioque, ſed miſſilibus
 ginguo rem gererent. at non hiſce arti
 mi e Luſitania ad Indos venerint. glori
 ſe: non ita nuper Syluerianos bellum
 verum in dextris & pede collato prop
 buiſſe victorie ſpem: ſeque ſe mœnibus
 mœnia tutari ſolitos. aramen ſibi non
 um, quin eius deſidia, non tam pen
 quam penes præfectum reſideat culpa
 communem ſalutem proprio timori
 rosque (ſiquidem eius diſſimiles ſunt)
 gos, laudis appetentes, ad conſeruan
 ſte manum paratos, fame poſtmodum
 rerum inopia perituros, exemplo leg
 perij vinclis intra munimenta cohibe
 alia eiufmodi ad excitandam ſeditio
 prouocandos ad temerariâ pugnam Lu
 ètare ſub muris ac portis identidè ba
 rum Sofaris iuſſu: quod magna eſſet imp

ad certamen elici possent, paucis prælijs ab-
 impetum iri omnes præsidij vires. Sed neq; mili-
 in id vique tempus obedientes duci, neque du-
 minimè leuem, aut bellicæ artis ignarum, ad-
 dum mouebant importuna & quotidiana con-
 tia. Magis illa cunctos angebat cura, vt ingruen-
 mulculis dâno quàmprimùm obuiam iretur:
 res magnas habebat difficultates, nam & con-
 ctos è muris ignes coria respuebât: & maiorum
 militarũ vsum, quo vel maximè inclusi valebant,
 acium ipsum propinquitatis ademerat. His re-
 s anxio, multa que apud animum suum agitanti
 lecto, remedium tale in paucos tamen dies ob-
 er hæc. Fornix erat in imis mœnibus, simplici la-
 e dicere idum ordine in speciem obstructus. Eo animad-
 septa in rso, locum aperiri ac repurgari Mascarenias im-
 us rarerat, postibusque validissimas imponi fores. Im-
 artibus illi dein qui perpetuo egestu, succedentes inui-
 gloriam alij alijs, fossam latentes exhaurirent: ac tradi-
 lium per manus rudera silentio in arcem asportarét.
 s prope deciduam vnde quaque materiam ita subduce-
 enibus, vt quam integerrimũ cumuli fastigium, fal-
 bi non di hollis crusa, relinquerét. Quatriduum totũ
 penes æternus diurno continuatus est labor. interea
 culpa. amudiani munitores fabrilis bolide fundum sub-
 ori pade explorare, ac primò admirari cur minimè
 sint) sceleret, neq; responderet operi aceruus. dein, po-
 encan- tumquam magis etiam ac magis imminui sentie-
 dum) (extenuatus quippe, demum assidua subtrac-
 egnm) (e corruebat) nolcendi causa, periculo contemp-
 oul. e) capita proferunt. Lusitanos, quæ iaciebantur,
 itione) pigre amolientes cernunt, confestim & è muscu-
 am Lunt) in fossam, & è muris in musculos tela coniecta.
 e barb) sofar à præfectis fabrum admonitus aduolat.

is, dum ad oram valli, in dextrum innitum, Lusitanam cryptam attentius contem-
suspenso & cogitabundo, nequaquam
tantæ rei missus ex arce globus, manum
sinciput abstulit. Ea vulgata re, tantus
incessit pauor, vt parum abfuerit, quin de
peribus vineisque, obsidio solueretur. Quo
maximè Rumeçan, ferox ingenio viribus
odio nominis Lusitani à primis annis
Is, domestico luctu minimè fractus, celebra-
re Mahometano paternis exsequijs; tum
fos, tum singulos appellare: hortari ad
randum: tot iam exhaustos labores; tanta
nis opera sudore perfectæ; ex hostibus in
citate perijisse non paucos; & qui super
ribus, fame, vigilijs, defatigatione confecti
minum simulacra non homines, vix iam
arma, latitare in angulis, desperato non
fugam haud dubie meditari, sed & marti-
ritus, aduerso anni tempore, & terrestres
stationibus intercludis; immanes bellu-
ne cinctas teneri; victoriam esse in manu
propinque spei exitum nullo pacto de
tot nationum salutem, tantum discrimen
nis in hac obsidione verri: si paulum ad
Mamudiani; & liberata Indix decus arce
riauata Regi suo operæ mercedem optine-
ros. Hisce dictis animati plerique, Rumeçan
filium approbant; in tanta tamque re
tantam animi magnitudinem vulgo ad
denique dum à Mamudio veniant man-
mam belli administrandi consensu militi-
deferunt. mittuntur ad Regem legati. Ille
ras iubet duces oppugnationem virgere;

dem supplementa, confecti belli præmia polli-
 cere amplissima: prærogatiuam suffragij milita-
 re de Rumeane confirmat. Lusitanis interim, co-
 munita è fugitio quodam Sofaris nece, magna vide-
 ret spes tranquillitatis affulserat: ac, veluti pa-
 cis inducijs, dum sedatur in castris timor, vtrin-
 que ortu fuit. Sed mox nec opinato recruduit bel-
 lum, nouo imperato, e adeo impigrè obeunte mu-
 ni, vt Sofarem deesse, neq; hostes, neq; ciues vlla
 parte sentireat. Ad fossam præcipuè aggerandâ,
 patris delinatio ne curas intenderat, itaq; præ-
 ceam turbam quam in castris habebat, alia insu-
 erit ex agris oppidisque multitudo contrahitur:
 eorum matrem diuisa, ad tintinnabuli pulsus in or-
 em subit: neq; iam è musculis tantu, sed propalâ
 vallo, cum interea missilibus certaretur, variz
 magnitudinis lapides, arbores totas, virgulta, ces-
 tatem iactant: occisoru cadauera, ne ceteri specta-
 culo terreantur, obruta ruinis accumulant, postre-
 mo, vineas ac vallum ipsum vndique prorutum,
 ingenti fragore deuoluunt: neque iam vlla o-
 culis resistere Lusitanus valebat. Fornix primu affi-
 xo iniectu materiz obstructus: dein, quod super e-
 rit spatij, quotidianis incrementis occupat mo-
 tes. Inter hæc, Mascarenias, tot vndique cinctus an-
 tistij, nouum à Castris Prætoris, auxilium efflari
 per literas nuntiosque, quos in apertu vitæ
 periculis speculatorijs nauigijs hyeme fræuente
 trebar. Rumean verò, quamquam libero iam
 inuicentia successu, cruentam nihilominus di-
 uisionem prospiciens; Simonem Pheum sub
 iugos misit, qui varijs cõditionibus popularium
 pacaret animos; Mamudij, & Rumeanis clemen-
 teriam prædicaret; obsessisque, si abire incolumes

animum inducerent, naues ad profectio-
 ret. Ad ea cum ferocius responderetur, utrum ho-
 Mascarenias, cum violatoribus foederum plurim-
 periuris, vllam sibi pacis conditionem oblitu-
 festim Pheus e conspectu subtrahitur: conatos
 per iram telis, Lusitani duo, qui ad collucen-
 pinnas muri fidenter ascenderant, occidunt ere-
 stridie sub vesperam e Mamudianis propugnaculo
 excelsos nauium malos transuersis iundemendi-
 lis, ad Sancti Ioannis propugnaculum erigunt iu-
 tisque super capita scutis, in lummum enim Tho-
 Fermè triginta iam ascenderant, cum Lusitani in-
 periculum propulsandum, ac demendum in arce
 mutuo se cohortati, impeu capto, alios in inte-
 precipites dant; alios in scalis obnixos, coobseru-
 trudent; detrusos, iaculis, & hammarum ante qu-
 tis & saxorum ponderibus obrunt. in hoc tam, co-
 cum succedere conantes alij, pari defensionis h-
 stantia repelluntur. pauci incolumes, magis h-
 ambulati, aut vulneribus confecti recedunt. Ma-
 vltra tentari pugnam ipsa patitur nox. Ma-
 segnior obsidio fuit, dum ad summum ca-
 Mamudiani se comparant: accensisque
 luminibus obeunt templa, suumque Ma-
 inani prece sollicitant; multi etiam sole-
 uent coniuratione, se non nisi victores
 redituros. In diem viij. Kalend. Augusti
 edixerant. is Diei Iacobi Apostoli narra-
 es: quod ipsum victoriae mox omen
 accepit. Vbi tempus affuit, Mamudiani
 ante lucem copijs, ad arcem silentio pra-
 fallerent; dein, postquam vigilare hodie-
 re, magna cum vociferatione succedunt.
 ni praesentibus animis corripunt arma,

edione Jacobum ingeminant; tentantes ab omni parte ad
 erur, utrum hostes, igne, ferro, lapidibus prohibent; ubi
 derum plurimum periculi ostenditur; ibi frequentiores
 nem esse oblitunt. Rumean interea suis hortator adesse;
 ur: conatos castigationibus, alios promissis ac laudibus
 ad collucitare, alijs voti ac iurifurandi religionem in-
 occidant; acerrimè utrinque prælium cieri; cõfusus
 is promptis, minis, gaudio, metu clamor, itemque tre-
 undum tormentorum sonitus ad astra ferri; sub-
 m erantem adacilissimi quique passim occumbere.
 um enim Thomam præcipuè & Diui Ioannis propugna-
 cum Lutula ingruerat belli moles. Eò dum intenti propu-
 endum parorum oculi pariter animiq; sunt, è Mamudia
 alios interim eximia corporu agilitate complures,
 ixos, conseruato recessu, ad maritimũ arcis latus,
 arum antequam dilucescat, accedunt: perque prærup-
 at. in de- am, eoque desertum ab hoste saxum, partim bra-
 ientem hys humerisque, partim qua cautes patiebantur,
 es, ma- talis innixi, in arcem scandunt, inque adium te-
 cedunt- tis Mahomerana vexilla constituunt. dein, stoli-
 nox. Pa- ta capti auiditate, armorum atque hostium obli-
 mum e- ad prædam illied dilabuntur. Muliercula quæ-
 isque- am, alijs omnibus ad pugnam digressis, in ea par-
 te Ma- curabant. ex ijs nonnullæ virili animo arreptis
 am sol- talis, prædatores locoru ignaros, & incerto con-
 i- i- curu nocturnoq; pauore perterritos, intra tecta
 i- i- gurgitibus ad opem à præfecto exposcendam
 i- i- mænia prouolant. Mascarenias trepido nun-
 i- i- no excitus, ne pugnantium frangantur animi, si-
 i- i- nium imperat; ipse cum expeditis ad locum ac-
 i- i- urit: ibi hostes partim in ædibus inclusos; par-
 i- i- to in angiportibus errantes obruncat. triginta
 i- i- erm, cum sese conglobassent, ad vnum cæsi. cæte-
 i- i- ex arce deiectos, tum altitudo præcipiti, tum

prominentes erupe siles acuti dilacerant
 tiore dein cura locus custodiri coepit: & Ma-
 renias, ab ea parte victor, in prelium festinare
 dicitur; suis laborantibus omni arte animos
 neque verbis tantum, sed etiam corpore miscere
 tamen; ducisque pariter ac militis partes egre-
 sustinet. Sex ferme horas dubia victoria pugna
 est. Ad extremum Rumeam suorum clade percussus
 receptui cecinit. Lusitani tantis defunctis per-
 lis, primum omnium Deo superisque, ac par-
 praesertim Diuo Iacobo laudes, gratulque ag-
 exforum deinde ineunt summam. e suis tantum
 modo septem; ex hostibus comperiunt am-
 mille & trecentos. capta etiam militaria signa
 pauca. Christianorum funus magno omnium
 dio celebratum est. Laudari pro cuiusque
 milites ac praefecti. Ludouicus Sosa, & Fernandus
 Castrius, quorum alter Thomaeo, alter Sancti
 nis propugnaculo praerat, praecipuum fugam
 stis, arcisque seruata decus tulere. Antonius
 que Passanius, interiorem aggerem turrem
 gna cum hostium strage tutatus est. Ac, fecerunt
 etiam, illo potissimum die cospicua vires
 bus alie furtiuo, ut dicebamus, ascensu trans-
 sum munimenta hostem Mascarenia truci-
 obiecerant; aliae ad moenia dimicantibus
 ma & laxa, itemque fascias & medicamenta
 gesserant, versataeque inter ipsam dimicantem
 erant adeo pertinaciter, ut saucia nonnulli
 stanti dextra sibi speculum euellerent, plures
 obligatis ad institutum redirent. Is, bene
 Deo, pugnae illius exitus fuit. Secundum eni-
 gniam, obstinatis utriusque partis animis, ut
 inceptis haud absimili euentu pugnat. In his, praesertim
 cent.

cetera tormenta ferrumque, ardentibus maximè
 iaculis cerrabatur, maiore oppugnantium, quàm
 defensorum pernicie. quippe gossipio, quo Indi
 ad vestè vtuntur, ignis tenaciter adhærescens, mo-
 mento excitatum incendium per confertos mani-
 pulos cuneosq; latè fundebat. quos autem flamma
 comprehendisset, abiectis armis, cum simul vesti-
 menta proicere non valerent, ceterosq; ab ijs
 adiuuandis exuendisve, sui quemque periculi me-
 tus auerteret, cæci amentesq; crebro cum gemitu,
 incerto vestigio, extra ordines ferebatur. Hinc,
 deformatos vultus; exusta lumina; pendentem è nu-
 datis artibus cutem, ac velut in lora dissectam;
 horrendo spectaculo cerneret. At Lusitanum mul-
 to minus sedebat ignis, amictu laneo, & in super o-
 creis & chirothecis ac thorace munitum; & corio
 deficiente, præfectus, in eundem usum, è pellibus
 inauratis peristromata pretiosa militibus diuidè-
 da curauerat. Ex eo tēpore Mamudiani cum aper-
 ta parum proficerent vi, subterraneis operibus
 (& suppetebat ad omnia multitudo) occultè gra-
 tari constituunt. Cuniculos plures ad arcem agūt.
 Interea, vt ab sensu operis Lusitanum abducant, fa-
 bros cum dolabris ad suffodiendos muros quàm
 cum multosissimè subigunt: maiores globos cū fra-
 gore terrifico ac densa fumi caligine iaculantur.
 Porro cuniculorum dispar, neque vno tempore
 fuit exitus, alij specubus puteisq; quos Mascare-
 nas mature in id ipsum effoderat, inutiles facti:
 alij non interrupto successu ingentibus detrimen-
 tis rem Lusitanā affecere. Longè perniciosissimus
 omnium fuit is, quem ad Sacti Ioannis propugna-
 culum præcipua contemplatione direxerant: is vt
 infra fundamenta peruenit, locum tormentario
 com-

compleant puluere: eiusdemque pulueris tanquam
 institas ad cuniculi os perpetuo tractu perducunt.
 Posthæc, veluti ad vltimam oppugnationem in-
 sti, sub signis ad eam maximè partem subeunt
 cis; ac vix tentato confictu se se recipiunt. De-
 rursus accedunt receduntq; simulato metu, ma-
 rum vt è Lusitanis quamplurimos, propugna-
 spectandi que studio in fraudem illicianæ. Tūc
 carenias, ratus id quod res erat, hostem dolo
 metu pedem referre; mittit exemplū qui Fer-
 do Castrio & reliquis præsidarijs nuntiet, ut
 primum ex eo loco secedant: hostilem trepidan-
 nem in tempus fictam: aliquid profecto occu-
 machinationis subesse, illi, & vigore ætatis, et
 priorum dierum victorijs nimium sibi præsi-
 tes; qua Indorum ignauiam irridere, qua præsi-
 seu monita seu iussa cōtemnere. Graue præsi-
 contumaciæ dedit nobilium cohors, nam similes
 que frequentes in turri conspecti sunt; igne
 niculo Mamudiani raptim iniicitur, is a primo
 tu ad intestina momento perlatus, multatim
 in arcto flammis, & in apertum impetu vallo
 tentibus, euulsam ab radicibus turrem cum
 bili strepitu qualis ex Aetnæ cauernis inter-
 ri solet, in altum sustulit, longeq; ac late circum
 superstantibus alios, volitantia saxorum frag-
 ta dilacerant: alij, sublime quantum prope
 rum sequi acies posset elati, dein ad terram
 sti, suo & armorum pondere conerantur. De-
 dira ignium vis, tamquam tormento excelsi
 hostem vsq; proiecit: quorum interitu nequa
 expletis odijs barbari, inanima & mutilata
 uera tum incessunt probris, tum sparis & quibus
 crudeliter fodicant. Viginti fermè ex ea turri

tanta cladi superfuere: ad centum extincti, in Ioannis Regis familiam adscripti plerique, & claris ortu natalibus. quo in numero Fernandus Prætoris filius fuit. corpora dein conquesta mulieres terreamandarunt. Ceterum vix dum resederant flammæ, cum per stragem ac ruinas Mamudiani conantur in arcem irrumperere. aduersus eum impetum quatuor e superstitibus raptim opposuere sese: nã reliqui incendio afflati, & recenti malo attoniti ac sopiti iacebant: decem pugnacissimis aliquot Mascarenias confestim occurrit. huic manipulo sacerdos effugiem Christi Domini è Cruce pendentis intrepidè præferebat. eius admodum pijs adhortationibus, & occulta nimirum è cælo vi, non dubiè confirmati credique Lusitani, tumultum ac periculumpugnæ sustinuerunt, quoad opere tumultuario murus interim ab tergo ingenti aliorum sudore ac certamine obiectus est: & imminente iam nocte, Mamudiani, multis item è suorum numero amissis & saucijs, incepto irritò recesserunt. Eius diei casu admoniti reliqui præsidarij, exinde cautius in muris agitare, atque ad primas talium incendiorum notas abstinere. itaque & Iacobæa & Passania turris, item subditis ignibus, nullo defensorum incertu prociderunt. Thomæa verò (nam eò quoque cuniculus penetrauerat) procumbentibus in fossam ruinis, paratos atque imminentes in irruptionem trecentos è Mamudianis oppressit. Atque huiusmodi machinationis in vniuersum ferme hic erat euentus, vt Mamudiani introitu exclusi, spatia item oblectis eriperent, & intra moenium excelsa subitaneis munitiones raptim excitarent: Lusitani contra, & per patefactum ruina iter conantur transcendere hostem, virtute atque armis accerent;

cerent. & nouum introrsus pro diruto muris
 ma contentione rescicerent. Inde angustior ind
 arx fieri, & vix ad explicandos ordines relin
 locus. Quatuor iam menses obsidionem perma
 rant Lusitani, cum ex adeo paucis aliqui
 quotidie aut vulnerarentur, aut caderent. Acc
 inopia & fames, frugibus carnibusque con
 tis: & præter fœda animalia, quicquid etiam
 fruticosum aut herbidum, in alimenta con
 hinc vulgo ingruerant morbi: fessisque & at
 & corporibus, qui arma tractare possent, vit
 tum & quinquaginta supererant, atque ij ad
 dum ægrè continebantur, quominus in hosti
 tiones vtrò impetum facerent, vitæque miser
 & ærumnas honesta morte finirent. In hoc
 discrimine diu expectatum ab Goa subsidium
 uenit. naues quinquaginta Bazaium facti
 nuerant cursu. Aluarus Castrius Prætoris
 filius, & Franciscus Menes præerant. inde
 uarus cum meliore parte classis Diu pro
 antecessit, reliquæ, carptim, prout agilitate vi
 bore quæque præstabant, captatis temporibus
 ante Septembris exitum subsequuntur. armati
 nongentos cum omni rerum copia in arce
 fiti. quæ res Lusitano maiores, quam pro
 animos fecit. Auxit ferocia, basiliscus, qui des
 sis in ruina rotis inheferat, cum eum ad se
 funibus Mamudiani attrahere niterentur, pro
 ra pugna retentus. Ex hoc indignari possunt
 quisque, & accusare primos, quod hosti
 natibus nõ statim ex arce obuiam ierint, quæ
 pera moenibus applicari, munitiones trans
 se in tantas angustias cogi permiserint. mente
 re victorias (vt de Europa & Mauritania *liberata*)
 ad 50.

ad Sofalam, Quiloam, Goam, Malacam, Armuziã,
 Calecutum, ad Repelini vada, ad Dium denique
 partas; ingentes barbarorum exercitus parua sepe
 manu fugatos; peruagatum Africa atque Asia tota
 nominis Lusitani terrorem; scilicet quod tanta de-
 cora, tantæque laudes, in vno demum præfecto at-
 que in vno præsidio pereant. tuendum omnibus
 viribus quod à maioribus acceperint patrimoni-
 um dignitatis ac famæ. viriliter tandem erum-
 pendum in hostiũ castra, & dignum aliquid rebus
 olim gestis & veterè gloria perpetrandum: quic-
 quid ad eam diem acceptum in arce sit damni, id
 fraude, cuniculis, tormentis illatum: si vera virtu-
 te, manu, & gladijs decernatur; Lusitanum impetu-
 tum, & micantiã ex propinquo arma Indos hau-
 quaquam laturos: hæc initio pauci; dein velut ex
 contagione plures quotidie palam in circulis &
 contubernijs fremere; & in Malcarenis cunctatio-
 ne qua vera, qua falsa iactare. Postremò ad eundem
 convenire frequentes, pugna efflagitare; minari, si
 diutius torpeat, se quemlibet alium vel ex argilla
 ducem haud dubiè iussuros, Malcarenias con-
 tra, lente furentes; de hostium genere numeroq;
 differere; iam nunc abundare comætu arcis; cus-
 tros vti ad hostem laceffendum paucos, ita ad
 prohibendum sat multos adesse; hyemem maximã
 ex parte circumactam; vniuersas ab Goa copias pro-
 pediem affore; tum demum certioribus victoriã
 premijs, & minore suorum detrimento prælium
 miruros. Hæc & alia in eandem sententiam,
 lardis canere Malcarenias: adeo certamè penitus
 ambiberant animis plerique: nec deerant, qui ab
 isto liuore, solutz oblidionis gloriam prærep-
 tam Ioanni Calrrio cuperent; atque ad profligan-
 dos

dos Guzarates eguisse Prætoris ipsius auxilio
 lent videri. Mascarenias, vt inflatos inani bõne
 » fixosq; in audaci proposito animaduertit. Ac
 » fuerat (inquit) ciues, militem ab duce regi
 » regere; expectare signa, non extorquere; scire
 » ad rationem gerendi belli pertineant, præfere
 » consiliarijs curæ esse. Nunc, quando militum
 » manus iniicitis, & seditionem vultu verbis
 » fertis; vincat sanè maiestatem imperij, in con
 » spes, & libido. ite, quod superi bene vertant
 » tutem istam, lacertosque, & armorum scientiam
 » promite. ego, quos agere debueram, sequar
 » quam alieno tempore, tamen partem pericu
 » laboris vobiscum vnà capeßam. Vos modo v
 » te, vt quos ante pugnam spiritus atq; ardore
 » stenditis; eosdem in ascensu valli postmodum
 » que in ipso conflictu præstetis. Cum hæc dixisset
 » pro vt in arcto licebat, copias instruit: primam
 » ciem Aluaro Castrio; alteram Francisco Me
 » dat; cum cæteris ipse, modica manu ad cullos
 » arcis relicta, subsequitur. Facta secundum ca
 » eruptione (nam ex ea parte latior patebat) e
 » ferocissimi quique vallo succedunt; ac de
 » bus primo impetu perculsis aut deturbatis,
 » ti ardore transiliunt. dein, signo ab hostibus
 » cum noua identidem subsidia è castris affu
 » atrox esse prælium cepit: & qui nondum
 » derat; Lusitani, cum proculcata priorum
 » latiores herbe, altitudinem nudassent vallis
 » ex arce prospicientibus nuper humiliter app
 » rat; isti re subita, primò hæsitare, dein, homin
 » nente, fugam aut latebras circûspicere. Tur
 » carenias: Hæcne pugna est, quam polcebat
 » crepitans; ante discrimen feroces, in ipso

ne timidos & ignavos appellans; ad opem laborantibus ferendam frustra conatur accendere. Inter hæc Menestus intra vallum acriter dimicans, & circa eum aliquot principes Lusitanæ iuuentutis occumbunt. Alvarus Castrius saxo percussus, cedente ad ictum galea cum attonitus cecidisset, Mascarenæ interuentu seruatus est. Neq; vltra subineri superfundens se ex omni parte castrorum, poterat multitudo. Lusitani cum vndique pulsifragantibus, & oppugnari è diuerso latere arcem, seu cõsilio seu temere sublata nuntiaret vox; nequicquam obsistente Mascarenia, nullius nisi vitæ memores ad mœnia portasque præcipiti cursu vertuntur. cupientem simul inuehi Mamudianum tormentis è muro deterrent. Hic temerariæ eruptionis euentus fuit. Exinde suo ipsi conatu segiores facti (vt in contrarium sæpe migrant vitia) vix pro muris obire stationes, vix recenti successu elatis, & subinde arcem aggredientibus Indis obsistere: quoad refectis tãdem ex pauore animis, rursum alacres, & obliterandę ignominie cupidi, ad consueta munia rediêre. Ad Mamudiani, quod se magis magisque obfirmatos ad continuandam obfidionem ostenderent; atque vt expeditiores ab continenti comœtus haberent; euripo ad Rumaropolim, iactis vtrinque molibus, alterum pontem imponunt ea magnitudine ac firmitate, vt quamlibet onustas vehes tutò ac largè transmitteret. Simul, dies noctesque fatigare ac premerè Lusitanum; stantes muros frequenti verberatione concutere; quæ minus commodè ballistis labefactari possent; in eâ subditis ignibus calefacta, syphonibus acutum immittere; putrefacta continuo accendere ferramentis; igniferos è stupa, gossipio, & sul-

& sulphureo puluere globos in tecta coniecit
 nique cuniculos, quod ea res prosperè cessisse
 arcem vniuersam euertendam pluribus simul
 cis agere. Aduersus ea, Mascarenias, operari
 ctus, non vna regione item obliquas aduersus
 excavaue fossas; tormentis ac missilibus ab
 parte hostes impetere; intergerinos adiuu
 tes perforare; qua tecti milites & mancipia
 rent. Iisdè ferè diebus, quibus hæc ad Diu
 Goam de Fernandi & commilitonum clade
 tius affertur. inde grauis mœstitia simul &
 ciuitatem incescit. Prætor, quamquam acri
 ris morfu perstrictus, tamen ad cæteros an
 dos, lugeri filium vetuit. ipse nitens purp
 ornatu alio sumptuoso, in campum vni
 proceribus, velut animi causa, processit. Hic
 in gyros flexo, tum cursu & saltibus incitari
 litariter equo, malum subinde Mamudiani
 minans, cunctos vultu & oratione confirmat
 in classis apparatus omnes de integro con
 nervos intendit. ac mitescente iam hyeme,
 Acuniam nauibus quinque, in quibus præpar
 nam instrumenti bellici vim, fistulatores
 quadringenti, protinus iubet obsessos ad
 suo nomine prohibere quominus ante
 classis aduentum, pedes è munitionibus
 sese paratis omnibus ad pugna rebus breui
 rum. Cum ea manu profectus Aluarus, circum
 in aliquot naues Arabicas incidit. ijs mensura
 variarum gentium auxilia propinquius
 quidam ad exercitum subuehebat. Aluarus
 misso feliciter prælio, naues expugnat, cum du
 cem in arcem infert. huic magnum aurum
 ad redemptionem frustra offerenti, vna

moribus absciffæ ceruices. capita in euripum cõ-
 sultò proiecta, vt in conspectum vr̃bis æstu acce-
 dente ferrentur, perlata atque agnita, iram in Lu-
 sitanos ac rabiem hostibus acuere. At Prætor, ap-
 petente vere, Bazainum oppidum nauarchis & mi-
 litibus ad conueniendum edixit, atque ad cæteros
 excitandos eodem ipse confestim celocibus circi-
 ter quadraginta contendit. Coactis omnibus co-
 pijs, quæ contrahi è vicinis regionibus potuere (ij
 fuere præter naualem & aliam turbam, Lusitani
 bellatores mille quadringenti, Canarini auxilia-
 res trecenti) Cambaicam oram ferro ignique per-
 populatus, ad Mortuorum insulam nauibus circi-
 ter octoginta peruenit. Huc euocato Mascarenix
 mandat, vt ad exscensionem cuncta quamprimum
 expediat, ac sine intermissione tormentis vndique
 vallum hostium, & densos aggeres quatiat, ruina-
 que patefaciat in vr̃bem iter. Dictis obtempe-
 ratum, & paulo post Prætor incolumi classe sub-
 sequitur. Ab auersa parte arcis per triduum sine
 tumultu expositus miles, naues portum, inuectæ,
 quam maximè tuto ab hostium telis recessu con-
 sistunt. Prætor, omnium postremus in terram e-
 gressus, vt munitiones intrauit; mirari faciem
 loci: solo æquatas turres ac propugnacula; alicubi
 nullum fossæ vestigium; inædificatos mœnibus ab
 hoste muros, dualque propemodum ex vna ar-
 ces factas. contemplatus dein, quatenus licuit,
 hostilia castra, adhibitis proceribus, de summa
 belli consultat. Erant qui differendam eruptio-
 nem, & rescindendum è maritima iactatione suade-
 rent militem. ipse, ratus ad nominis Christiani
 dignitatem pertinere, ne vno quidem die Præto-
 rem Lusitanum ab Indis clausum teneri; nulla in-
 terpo-

terposita mora certamen experiri constituit. moribus edicit, curatis maturè corporibus terragilia præsto sint. Arcem, detractis valuis, in receptu spes vlli foret, Antonio Correx doneo præsidio inter prælij tempus tuendam signat: consilio dein adiuuat rem, quod consilia haud dubiè victoriam peperit. Turris erat ac trum vrbis latus, qua in apertum mare profusa est: Syluerianam appellabant. ad eam quædam, quasi ex illa parte descensio qua rerecunmones pridie missi tres, è salo eminus muritem vehementi iaculatione diruerant. id vbi gnouit Prætor, Nicolao Consaluo, impigro, & rei maritimæ in primis perito, mandanaves quæ remis agantur, præter nautas ac motores, imbelli turba, lixis & calonibus impigrij pariter ac nautæ hastas erectas singuli binos miges altera manu remum, altera accensos fuculos tencant: libratores tormenta in hostem tati ad oppugnationem exerceant. Hoc modo tictam classem iubetur Consaluo ad insulærum latus, de quo dictum est, paulo ante lueremouere; vociferatione, bombardâ, tympanibus, quàm maximum strepitum ac tumultum re; alijs alijsque subinde locis descensionem dederunt, multimoda arte hostiles distinere. Hæc mandata Consaluo, cæteris itè præfectis ut quæque res postulabat, sub vesperam edita rioria. Rumecan, haud satis certus qua portum ex parte Lusitani essent erupturi; ad omnes rioriaque terrestres atque maritimos, tormenta riorialiaque disponit; telorum omnis generis rioriam copiam in muros aggeretque componit: rioriget munitiones: & qua ex euripo descensum op

pidum

pidum est, præaltas fossas leui superiniectu ra-
 morum ac terræ latenter occæcat. Externi sele-
 ctique militis (præter Guzaratas Indosque, quo-
 rum maior multo erat numerus) in eam curam
 ac sumptum acriter incumbente Mamudio, vi-
 ginti millia in armis habebat. Ex ijs ipsa robora
 ad primos impetus excipiendo in fronte castro-
 rum locat, firmatque ab tergo subsidijs: Rumæum
 pontem septingentis militibus infidet; reliquam
 multitudinem; quò clamor, quò signa aduocarint;
 paratam ad omnia occurrere iubet. Rebus ita pro-
 uisus, tanta vitium suarum Mamudianos cepit fidu-
 cia, vti Lusitanorum paucitatem conatusque irri-
 derent, vixque vniuersæ pugnæ subituros aleam
 crederent. Lusitani contra, vti Christianos decet,
 vno Deo maximè freti, nihilominus expediunt ar-
 ma: atque ad conditum tempus ante Prætorium
 armati conueniunt. Dies erat iij. Idus Nouembris,
 Diuo Martino sacer. Tum loco excelso, vt vndi-
 que conspici posset, Antonius Casalius Franciscus
 insigni pietate sacrificat; Deumque precatus,
 vt in hostes Ecclesiæ sacrosanctæ, formidinem ac
 terrorem auerteret; Christianos, quò alacrius ca-
 pellant pugnam, noxis omnibus Pontificia pote-
 state expiatis absoluit. Eisdem, Prætor, quod plu-
 ribus agèdi spatium non esset, paucis adhortatur,
 vti Christo duce, cuius tueantur causam, forti ac
 fidenti animo prælium ineant. Ioannem ipsum
 Regem, vniuscuiusque virtutis vel ignauitæ pri-
 mo testem & spectatorem, mox remuneratorem
 ac vindicem adesse putent. Indici totius impe-
 rij summam in eius diei certamine verti nil ambi-
 unt, postremò sciant, præter naturam loci, ab se
 quoque diligenter prouisum, vti segnibus timidiss;

nullum neque terrā, neque mari effugiū sit. Erat
 ce detractas fores, è portu naues in expeditione
 emissas. Magnanimis, certam vel in morte vi-
 riam, vel in victoria salutem & præmia con-
 ta. Cùm hæc agerentur, iam Nicolaus Con-
 classem è composito ad alteram partem insu-
 cume gerat: varijsque (vti conuenerat) locis
 sum & oppugnationem ostentare pergebat.
 adiuuabat inceptum, ex incerto speciem om-
 multiplicem oppidanis intuentibus reddens.
 Prætoriam sublime vexillum, ac lumen in pup-
 hæc, densi tota classe ignes, tormentorum
 micantiaq; arma, & mistus hominum vocibus
 tympanorum pulsu tibiarumque concentu
 tius tubarum sonus; Castrum cum omni
 adesse monstrabant. Eo terrore Consaluus
 um oculos in se conuerterat: vt non ex
 tum, sed etiam è castris, armatorum agmina,
 etis præsidijs ad mare concurrerent. id
 culatoribus accepit Prætor, in primo tumul-
 tequam dolum clarior proderet lux, intra
 prout angustix loci ferebant, copias (ferme
 rant hominum millia) pluribus simul porta-
 tit. primum agmen ducebat Mascarenias è
 no milite, ac perito locorum, atque ad eius
 ria dudum adueto: accesserant è reliquo
 tu quadringenti. cum cæteris modico
 sequutus est Prætor. Cingebant latera spec-
 titudinis viri. Vnà Casalius ornatu quæ-
 stissimo trabeatus, Christi ad Crucem affi-
 lens imaginem, concionabundus aderam
 hortationibus inflammatis Lusitani, simul
 na & humana pleni spe, clamore consentiens
 castra succedunt: ac semiplenas adorti

villo deiiciunt: & partim stratos, partim inter-
 peditione grossos aggeres muroſque, ſcalis, humeris in-
 morte vici- nit transcendunt; hoſtemque obuium, haſtis, gla-
 dia conſi- diſque conſiciunt. Ad eius rei nuntium Rume-
 ſ Conſi- can vacuam ratus arcem, cohortes aliquot ad eam
 m inſu- occupandam circuitu capto iubet extemplò con-
) locis de- vadere. ij, ab Antonio Correa, quamquam pa-
 gebar. & tentibus portis, magna cum cæde pulſi. Alia item
 em om- manus ad opem caſtris ferendam à mari ſubmiſſa.
 edden- inde aliquot locis atrociter dimicatum eſt. id
 in papp- aded ex ipſa vulnerum foeditate perſpici potuit.
 rum fra- Cosimo Pairz gladio femur abſciſſum. Vaſæo
 vociba- Fernando, cum ſe ſe in hoſtes acrius immiſſiſſet;
 ncentu- deciuſ ab tergo thorax, perque plagam nudata
 mni ex- vitalia: cuiſdam, quod ſuper aures oculosque emi-
 alius on- nebat, à reliquo capite, prope ad oſtentionem
 ex vber- artis, vno acinacis icſtu diuiſum eſt. Circa vnam
 gmina, item è turribus, qua Prætor ipſe conſtiterat, mul-
 d vbi o- tum ſanguinis fuſum: & vexillifer Eduardus Bar-
 tumulo- butus, inter ſcandendum ter ab hoſte præcipita-
 , indra- tus, repetito quartum conatu in pinnas euaiſit, i-
 fermo- biſque per vim Luſitana ſigna conſtituit. Exinde
 portis- ingens Mamudianos inuaſit pauor, & fuga paſ-
 ias è ve- ſim fieri cæpta. perterritis, hinc Prætor, illinc
 l eius- Maſcareñas pertinaciter ab tergo cum ſuis inſtâr,
 iquo- immiſtiſque fugientium turbæ eodem impetu in
 o in- urbem irrupunt. ibi redintegrata pugna, & æ-
 ſpec- quis aliquandiu viribus mercenarij ac tranſfugæ
 qua- maxime reſiſtebât. Vrgente dein vehementius Lu-
 aſſin- ſitano, quantum ſe inuehebat hic, tantum illi de
 derat- loco demoti, atque vti denuð inclinarat certamé,
 mul- Luſitana vis vltra ſuſtineri non potuit. Fuſi Mamu-
 ſentim ad- diani, inſula trepidè relictâ; ſuper alium alij ex v-
 i ſu- roq; ponte ſeſe in continentem eiiciunt. multi in
 turæ

turba obruti, multi à persequentibus inter
 Castris & oppido Lusitanus vno die potitus
 pidanos deinde nullo discrimine sexus
 fauitu est. Mascarenie præcipue cohors, dol
 que iracundiæ paruit: Mahometicam que
 diam, caesos tot prælijs commilitones, & diu
 obsidionis mala ad fatietatē vltā est. arma
 & inermes, pueri senesque, viri pariter ac
 næ trucidati, vsque ad brutorum animantia
 dem atrox ira peruenit. regium Cambata
 lum, & alia signa relata complura, castris
 atque vrbana præda militi cessit. vtroque
 nas apertas, paratam expositamque rerum
 copia; triclinia strata, & appositos cibos, velt
 media pace (adeo Lusitanum Indus contem
 rat) inuenerunt. Simon Pheus & socij, ad
 demendas frustra quæsi, ab irritō sub munit
 loquio Mamudiani Madabā vinctos atterant
 hosce dein, & vnā ciuem Goanum Achana
 Frerium cum militibus viginti, dum lembos
 peterent, vi tempestatis ad Surratum nup
 ctos, ab nuntio cladis acceptæ Mamudius
 furens iugulari omnes iussit. in cisternam
 cta cadauera. Cæterum in prælio è nostris
 rati circiter sexaginta: ex hostibus ad quatuor
 lia. Rumecan imperator (incertum à quo
 tus) inter cæforum acervos gregali amictu
 dem est agnitus, sexcenti viui, in ijs princip
 quot, in potestatem venere. Præter innumera
 lem armorum ac telorum copiam, ænea
 ta maiora in castris reperta quinque & triginta
 quibus vnum Arabicis inscriptum notis, in
 pere factum, sed inuistatæ magnitudinis, in
 mētario Olisiponenfi cōspeximus. Clara

& gloriosa Lusitanis hæc quoque victoria fuit, vel
 magnitudine periculi, vel prædicatione omnium
 & fama: celebritatè auxere diuina miracula, quod
 hostes ipsimet affirmarent, conferta iam pugna,
 maiores aliquot ballistas, applicitum quater ig-
 nem, cælo minimè pluuiò, respuisse. & super ædi-
 culam arcis, apparuisse mulierem cœlesti lumine
 radiantem, cuius fulgor ita adspicientium oculos
 mentesque perfringeret; vt, cæci propemodum,
 neque in ordines ire, neque in vnum conglobare
 se possent; ac tanto superiores numero, tamen, im-
 mutata repente rerum omnium specie, in denos
 Lusitanos pugnaturi singuli viderentur. inde con-
 sternationem, & fugam ortam. Prætor, ab tam feli-
 ci euentu primùm Deo supplicationes habendas
 curauit. collaudato dein exercitu, laureatas ad Io-
 annem Regem litteras misit, militumq; ac ducum
 virtuti minimè malignè testimonium tribuit: in
 de hostiles omnes munitiones æquauit solo: pon-
 tes quibus insula continenti iungebatur, intersci-
 dit. Simul, ad reficiendam augendamque arcem,
 admotis ipse ante alios manibus, cunctos accen-
 dit; atque vt ingenti labore militum; ita non mag-
 no sumptu, intra paucos menses partim repurga-
 tæ ruderibus fossæ; partim etiam turres ac mœnia
 restituta: ijsque, ad extremum, laxiore circulo no-
 ua fossa nouique muri circumdati. Hisce rebus per-
 actis, & stipendio militibus persoluto, Prætor in e-
 iunte autumno victor Goam insolita omnium or-
 dinum gratulatione reuectus est. Per eosdem fere
 menses Idalcan in Bardesianos & Salsertanos fines,
 eadem qua nuper ijs Lusitano cesserat leuitate, ad
 vestigal portoriumque exigendum armata manu
 procuratores immiserat. Aduersus hosce, modis

cis copijs Prætoris iussu profectus Iacobus
 meida, ciectos ex agris, Pondam trepida com
 lit fuga, castellum, vti supra docuimus, magni
 peribus ab Azedecane munitū. ijs cū ab Id
 ne subsidia mitterentur, Castrius ipse cum duc
 millibus peditū, equitibus ducentis in ea loc
 iecit. Ad eius aduētus famam, pauidi hostes, ne
 spectata quidem oppugnatione, castello agr
 excessere. Castrius Ponda recepta & euerla
 am redijt: inde aduersus Mamudium reparat
 bellum, protinus classe contendit lemborum
 biremium centum & viginti, quibus Lusitan
 le octingenti, & è socijs Naires quingēti vehi
 tur. Cum hisce copijs in Cambaiam delatus,
 atque alijs locis milites sub signis ad popula
 oram agrosque duxit. Cū diu neminem obui
 habuisset armatum; ad Barocum denique
 cum equitum millibus quinque acie instruat
 se illi obiecit Mamudius ipse Rex. Turritos
 phantos, & curulia tormenta in prima fronte
 cauerat; post elephantos in dimidiata Lun
 ram instructo equitatu substiterat. Neque
 strius detrectauit certamen. Vbi ad teli iacu
 ventum, repente Mamudiani referunt gra
 haud tamen confusis turmarum ordinibus
 intra conspectum hostium, loco remotior
 sistunt. Tam subiti receptus causa in occas
 Sunt qui ab Turca quodam ex præfectis
 tum dicant Regem, ne florem nobilitatis, su
 suum ipse caput furentibus rabie ac temer
 Lusitanis obijceret. Sunt qui putent eo
 recessisse, vti auditate pugnandi pertrah
 tra sua præsidia Lusitanos, ex omni parte
 geniret. Siquidem è toto regno copias
 equit
 Vicum
 dam fi
 lo spa
 red
 si ab
 colur
 plau
 Arab
 tem
 & ali
 magn
 part
 uexi
 usfr
 pori
 tus b
 in m
 confi
 itinen
 vi cep
 sente
 noru
 rat, eo
 que T
 rio p
 nend
 fra. P
 bem
 loci n
 ranam
 tū duc
 Cana
 tes f

equitum pedumque in loca vicina contraxerat. Vtque sese habeat res, Castris ad ostentandam fiduciam, integris item ordinibus, aliquantum in spatio cedentibus instare perrexit: dein torrente desuper Sole, armisque degrauantibus, expressi ab tanto Rege timoris confessione contentus, in colorem exercitū prater oculos Mamudij, cum plausu cantuque ad naues reduxit. Patanem inde Arabum coloniam metu ab incolis relictam, itemque Patem eiusdem tractus oppidum celebre, & alia emporia multa, plurimas naues incendit: magnum mortalium numerum partim occidit, partim cum alia omnis generis præda captiuos auexit: sata, villasque, & cõditas horreis fruges exulsi. Eam vastitatem per se grauem, spatium temporis grauiorem fecit. Tres ferè menses circumlatus belli terror ac populatio: & Mamudij conatus in multum tempus ea clade repressi. Inde Prætor confirmato Diensi præsidio, renauigans Goam, ex itinere Dabulum oppidum Idalcanis maritimum vi cepit, direptoque flammam iniecit. Idalcan, absente Castris, in Salfetanum rursus agrum, exterorum magna ex parte militum octo millia miserat, equites septingentos. Abassini erant, Arabesque Turcis immisti. Duces ijs quinque pari imperio præerant, ita vt pluribus sententijs in decernendo staretur, ad Marganum vicū munierant castra. Prætor, vti Goā insulam attigit, priusquā urbem intraret, nouis copijs auctus, ab Agacino (id loci nomen ad veteris Goę ruinas) illic in Salfetanam terram transmisi ratibus. Lusitanorū pedum duo millia, equites centū & octoginta; pedites Canarinos ex eadē insula Goa item bis mille; Nares sagittarios peltatosque trecentos ducebat.

Eius

Eius aduentu cognito duces hostium silentio
 cōtis in locum natura tutiorem se recepere. ibi
 te fluuius, ab tergo mons editus claudēbat. eos
 vestigijs acriter insitēs Prætor, in castris ab
 desertis ea nocte confedit. ibi refectus ex
 miles. Postridie, diuisis quadrifariam copiam
 tentus prælio ad hostem ducit. Lusitanos im
 tanquam non cum armatis ac pluribus dim
 dum, sed quasi par pecorum grex mactandus
 accensa cupiditas inuasit pugna: minisq;
 nuntiationibus pleriq; ad signa contineri
 terant. ex ijs quinquaginta fistulatores, inco
 ro Pratore, deuijs callibus antegressi, flume
 do traijciunt, interclusiq; ab suis temere ho
 lacessunt. in eos continuò Arabicus equi
 emissus; cumq; pauci à pluribus premetere
 atque retro ad flumen trepidi cederent; in
 spicatus laborantes Prætor, ad opem circum
 tis ferendam amne transmissis cum paucis
 bus aduolat: perq; ignium riuos, quos iacta
 hometanis ardentis duxerant olla, perque
 tela hostem aggressus, tandiu sustinuit pug
 quoad ab tergo reliqua superueniret acies. In
 mum certamine (ita per litteras iusserat Romanus
 Sancto Iacobo, Diuus quoque Thomas Ap
 inuocatus. & is ipse dies forte natalis erat
 li, XII. Kalend. Ianuarias, quæ res animadu
 duciam animosq; militibus auxit. Simul
 Cafalius idem, qui nuper ad Diuum, Christiani
 bis è ligno pendentis effugiem excelsum
 commemoratione tantæ caritatis identidem
 bat stimulos. Neque ad superos vota, neque
 mines hortamenta irrita fuere. Euidens com
 que cæleste numen Christianis affuit rebelle
frani
metan
strius
tio de
Joâne
de n
ngel
no, cu
inter
bus h
Alua
stern
magi
ciem
ab an
cessa
ta str
hosti
vespe
habui
uoris
sunt. E
ginta:
tres, in
aucto
gis zg
cohor
nis vn
Goanu
uatu
ultim
retor
tra v
uect

sitani proceres, nouo ardore concepto, in Maho-
 metanas cateruas impetum dant. Aluarus Ca-
 strius primo incurſu duos ex equis præcipitat; ſtri-
 cto dein gladio ſeſe medios in hoſtes immittit,
 Ioânes Ataidius vnum ex primarijs deturbat: in-
 de non gladio tantum, ſed manu atq; impreſſione
 irget aduerſos. Franciſcus Syluius, effuſo item v-
 ſo, cum tribus ſimul capeſſit pugnam, atq; omnes
 interficit. Iacobus Almeida vnum è quinque duci-
 bus hafta trãſfigit. Aluarus Camigna tres equites,
 Aluarus Gamma duos, Antonius Perſona totidem
 ſternit. Saluator Fernandus vexillifer, ad cæteros
 magis magiſq; incitandos, in mediam hoſtium a-
 ciem ſeque & ſignum intrepidus intulit. Dum hæc
 ab antefignanis ſunt, nequaquam ab alijs interea
 ceſſatum, acriter vbiq; geſta res. magna paſſim edi-
 ta ſtrages, ac niſi prælio interuiſſet nox, è tanto
 hoſtium numero pauci omnino ſuperfuiſſent. Sub
 veſperum cæpta pugna, circiter vnus horæ ſpatiũ
 habuit, arrepta dein fuga plenos vulnerum ac pa-
 uoris Mahometanos tenebrę ſimul ac ſyluę tutatę
 ſunt. Eorum equites cecidẽre centum & quinquã-
 ginta: ſexcenti pedites: è quinque præfectis, occiſi
 tres, in ijs Celabatecan Turca, magna inter omnes
 auctoritate, & reliquis, alter duabus acceptis pla-
 gis ægre tandem euãſit: alter incolumis, per deſas
 cohortes incitato equo ſibi viam aperuit. E Luſita-
 nis vnus tantum deſideratus, Ioannes Carriagijs,
 Goanus ciuis, & Naires duo: vulnerati Luſitani
 quatuor, Naires haud amplius tres. Hæc omnia
 poſtmodum ad Ioannem Regem fuſe perſcripſit
 hætor, idemq; multiplici intra vertentem annũ
 victoria, Goam urbem ſpecie triumphantis
 hæctus eſt. Sub hæc, perhonorificum de rebus ad
 Dium

Diu gestis decretum Regis allatum. ex eo dum
 fortibus viris diuisa præmia; tū veteranis ad
 inū agri assignati. Prætor ipse laudatus verbis
 plissimis, & Proregis titulo decoratus est: et
 per honorarium stipendiū, decem auri millia
 no data, & in tres annos prorogatu imperii.
 quæ rerum humanarum vanitas est, Castro
 diu licuit vti honore ac beneficentia Regis.
 nis laboribus vigilijsq; lenta correptus febri
 mentibus bonis, intra paucos menses extinguit.
 vir omnium consensu æquè belli ac pacis
 clarus. Huius ingeniū & industriam varijs pe
 nē ætatem casus exercuere. Olisipone, adole
 ob clandestinū matrimonium eiectus à patri
 liā partem vr̄bis migravit. ibi, quamquā in ma
 rei domesticę angustijs, cū Petro Nonnio eius
 vicinitatis, illustri mathematico, familiariter
 ijt, multaq; ab eo per otium de rebus astrono
 cis, ac de nautica in primis arte cognouit. Ab
 mendatione, ipsomet insinuante Nonio, in
 uici principis amicitia peruenit. Ioānis Rege
 ter germanus hic erat: idemq; eximius boni
 artiu patronus ac præses. Ab eo cum auxili
 copijs ductus in expeditionem Cæsaris Turci
 egregiū sese virum & manu, & cōsilio præ
 de cum Garzia Noronia in Indiā ab Rege
 magnā sibi rerum Indicarum notitiā peperit.
 que litteris ingenti labore ac subtilitate
 uit. Ab Olisipone Goam vsq; , singulorum
 iter; locorum aspectus ac situm; altitudinis
 ac poli, diligentissimè persecutus est. Idipsum
 fus præstitit orā legens ab Goa Diu vici ex
 partiū dimensione, multis oppidis vicis
 la antiqua restituit. ij commentarij, Ludouici

eati, in Academia Eborensi (quam Henricus deini
 Cardinalis regali munificentia cōdidit) adseruan
 tur. Exstant eiusdem Prætoris ad Ioannem regē e-
 pistolę in quibus, præter communis boni studium
 insignē, non vulgare insuper tū militaris, tū poli-
 tice rei scientiā facile animaduertas. Et, quod hæc
 omnia superat, vsq; ad eōdē pius perhibetur fuisse, v-
 ti quātālibet stipatus aut nobilium aut plebis fre-
 quentia; ad Crucis adspēctum illicōd postis humi
 genibus, oculos in cœlū cum attenta quadā veneratione
 defigeret. huic pietati nō sine causa victo-
 rias vulgo acceptas ferebāt; quas breui tempore,
 paruisq; copijs, non paucas neque obscuras de no-
 minis Christiani hostibus reportauit: hoc etiam
 nomine felix, quod morienti Xauerius affuit, & in
 extremo illo certamine opē egregiā tulit. Castrio
 vita functo (annus tum agebatur seculi huius octa-
 uus & quadragesimus) successiones quas vocant,
 de more consultę, prima Ioannem Mascarenia, cu-
 ius modō meminimus, nominabat. is, quod in Lusitania
 paulo ante redierat, solutus alter codicill^o
 Prætorē declarauit Garziā Salam, grandī iā æta-
 te virum, multisq; in eadē prouincia honoribus
 domi pariter ac militię clarum. Huic, ritu solenni
 tradita extēplo gubernacula. Atq; eōdē lætius fuit e-
 ius initium magistratus, quod per eos ipsos men-
 ses, è Dominicana quoq; familia prædicatores in
 Indiam peruenēre. Duodecim erant numero. Anti-
 stitem habebant Iacobum Bermudium Castella-
 num. Hisce, ac venturis deinceps fratribus, tem-
 plum cœnobiumq; Goæ magno rei Chri-
 stianę bono, & vrbs ornamēto con-
 ditum est.

Libri tertijdecimi finis.

HISTO-